

Format de citation

Dvořáčková-Malá, Dana: Rezension über: Dalibor Havel, Katalog listin a listů k VII. dílu Českého diplomataře. 1: Zpracování diplomatického materiálu pro období květen 1283 - květen 1297, Brno: Výzkumné Středisko pro Dějiny Střední Evropy: Prameny Země kultura, 2011, in: Český časopis historický, 2014, 1, S. 157-158, DOI: 10.15463/rec.1189727933

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées. Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

uvést dvě historiografické práce, které napsal o svých předchůdcích v 19. století, jež jsou nabádavou četbou i pro badatele v dějinách 19. věku, ale čtou se i jako beletrie). Referenti po úvodních slovech současné prezidentky MGH Claudie Mártl sledovali jeho hlavní aktivity. Před činností v MGH to byla jeho profesorská kariéra v Tübingen (Herwig John), dále s Monumenty souběžná profesura v Řezně (Franz Fuchs). Vlastnímu působení v největší a nejtradičnější ediční „dílňě“ pro středověkou historii věnoval pozornost jeho bezprostřední nástupce Rudolf Schieffer, aby poté jeho podíl na fungování mnichovského Historisches Kolleg ve funkci předsedy jeho kuratoria zachytil Helmut Neuhaus. Fuhrmannův celkový profil jako historika zachytil Wilfried Hartmann, osobní vzpomínkou na něj přispěl Markus Wesche. Na závěr se Johannes Fried v nejrozsáhlejší příspěvku sborníku zamyslel nad interpretací dvou významných raně středověkých textů v kontextu činů Karla Velikého (Karl der Große. Rom und Aachen. Actus beati Silvestri und Constitutum Constantini als Wegweiser zur Pfalz Karls des Großen, s. 99–157).

Česká medievistika se s Horstem Fuhrmannem setkávala častěji. Zde snad jen stačí upozornit na řadu přednášek českých autorů, které byly vydány v doslova gigantické řadě tzv. Fälschungen im Mittelalter, kongresu, který se v Mnichově konal v roce 1986 (vyšly v šesti svazcích o dva roky později). Ale ještě alespoň jedno Fuhrmannovo dílo je třeba zmínit, totiž jeho třísvazkový Einfluß und Verbreitung der pseudoisidorischen Fälschungen (1972–1974), přinášející značně více i v obecnějším kontextu, než by bylo možno z titulku vyčíst (zejména mám na mysli středověké pojetí listinných a jiných falz).

I. Hlaváček

Dalibor HAVEL

Katalog listů a listin k VII. dílu Českého diplomatáře I. (Zpracování diplomatického materiálu pro období květen 1283 – květen 1297)

Brno, Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy: prameny, země, kultura 2011, 432 s., ISBN 978-80-86488-87-5.

Práce Dalibora Havla představuje další krok ve vydávání Českého diplomatáře. Jedná se o první díl katalogu s listinným a listovým materiálem, který bude obsažen v dalším svazku edice CDB. Kromě toho se publikace skládá z konkordancí a obsáhlé bibliografie, přičemž rejstřík je plánován až do druhého dílu.

Konkrétně v Katalogu najdeme přehled diplomatického materiálu z let 1283 až 1297, a to podle datace, formy dochování, stručného obsahu listiny, odkazu na místo uložení či starší edice, identifikaci písařské ruky a zmínku o pečeti. Jednoznačně lze konstatovat, že bohemikální materiál, určený pro ediční zpracování sedmého dílu CDB, tak již podle současného stavu a obsahu katalogu v mnohém nejen rozšíří naše poznání, ale – už za této fáze – významně doplní stále hojně využívanou ale již nepostačující regestovou edici Josefa Emlera z konce 19. století. Zpřístupněno je zde totiž značné množství informací o listinách a listech, jež původní starší edice (zvláště RBM) neznají a historiografie s nimi pracovala spíše výjimečně nebo vůbec. Havlova práce navíc stojí na rozsáhlých paleografických rozborech, jež vyšly coby samostatné studie a položily i základ pro monografii autora, a které významně posouvají bádání o podobě písemné praxe v této době. Badatelům pak právě tyto výsledky přinášejí rovněž četnější možnosti na poli interpretace psaného textu, a to nejen při identifikaci falz, ale rovněž při sledování vlivu jednotlivců, resp. písařských individualit či skupin – i mimo pražský dvůr – v rámci psané kultury, vývoje diplomatiky a písma do konce 13. století.

Za cenné můžeme považovat rovněž precizní členění originálních dokumentů a různých typů opisů, což se jeví jako zvláště hodnotné při interpretaci nejednotné terminologie středověkých pramenů. Vedle toho celý Katalog napříště usnadní také orientaci v novém svazku CDB, a to nejen badatelům, ale díky české jazykové mutaci i poučeným čtenářům. Publikace je tak pro mediaevisty, nejen se zájmem o 13. století, důležitým a pracným badatelským počinem, zvláště pak před očekávaným sedmým svazkem edice CDB, která dosud pokročila až k roku 1283.

D. Dvořáková-Malá

Zdeňka HLEDÍKOVÁ

*Počátky avignonského papežství
a české země*

Praha, Karolinum 2013, 295 s.,
ISBN 978-80-246-2174-6.

Kdy se z odborné monografie stává kniha? Monografie, v tom lepším případě, je rozsáhlá studie o jednom závažném tématu. Kniha dává ještě něco navíc, něco co ji činí literaturou. Publikace Zdeňky Hledíkové je obojím. Začíná mistrnými portréty tří papežů a pokračuje prohlídkou papežského paláce v Avignonu, nikoli však toho, který známe z fotografií neb vlastního zážitku, nýbrž imaginárního na základě architektonické rekonstrukce jeho nejstarší fáze. Následuje pozvání do místní kolonie českých hodnostářů a úředníků. Setkání s nimi je překvapivě živé, čtenář se dozví mnohem více, než by se na základě pramenů z první poloviny 14. století dalo očekávat. Čtvrtá kapitola o legacích a delegacích, které zprostředkovávaly vztahy mezi kurií a českými zeměmi, je spojnici k dvěma posledním oddílům pojednávajícím o prokurátorech a typech hromadně vydávaných listin papežské kanceláře. Závěrečná kapitola o exekutorech papežských listin z řad opatů českých a moravských klášterů končí několikastránkovým soupisem písemností.

Monografie, do níž kniha přešla, v závěrečném bloku přináší bibliografii a rejstříky.

Specialisté naleznou v publikaci neobyčejné množství dříve neznámých údajů. Jak by také ne, když autorka vychází ze svého mnohaletého výzkumu ve vatikánském archivu, který pro dané období dovršila mohutnou a nanejvýš pečlivou edicí akt papežů Klimenta V., Jana XXII. a Benedikta XII. Právě tyto tři papeže představuje v úvodní kapitole. Doporučuji její četbu všem, kteří potřebují získat rychlou orientaci o evropských dějinách v době jejich pontifikátů. Úsporně, avšak v přehledných konturách, autorka vylíčila, co všechno sebou přineslo avignonské zajištění papežů počínaje hlubokou personální proměnou kardinálského kolegia a konče rozvinutým finančním systémem, jehož posláním bylo hmotné zajištění papežství a kurie po ztrátě hmotné základny v Itálii. S nadsledem Z. Hledíková líčí i ty kontroverzní kroky papežů, které dodnes vyvolávají rozporné soudy. S politickými záměry papežů a potřebami narůstající kuriální administrativy úzce souvisela přestavba avignonského biskupského paláce. Architektura avignonského papežství nejen reprezentovala, ale také mu sloužila. Avignonské Čechy autorka už dříve přiblížila v řadě studií, na stránkách její knihy však znovu ožívají jejich osudy a společně vytvářejí jakési napůl pomyslné, napůl reálné společenství krajanů, kteří jinak splynuli s kosmopolitním prostředím dočasného sídla papežského stolce.

F. Šmahel